

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravništvo sta na mestnem trgu št. 10.

Credo in unum Deum. *)

Korenina in temelj vsi čeznatorni pravičnosti je po uku sv. cerkve sveta vera. Kajti „brez vere nij mogoče Bogu dopasti, in kdor hoče k Bogu priti, mora najpred verovati“. Kar pa cerkev uči, to tudi dela; vera se izraža v življenji, v službi božji in v molitvah sv. cerkve, zato tudi svet cerkveni očak kaj lepo pravi: V cerkvi je postava molitve ista, kakor postava vere. Tridentinski zbor je zato željo izrekel, naj bi se obredi in molitve cerkvene, zlasti mašne, čestokrat razlagele, da verniki to, kar dan na dan vidijo in delajo, z umom in srcem razumevajo in se tako vere in cerkvenega življenja živo vdeležujejo. Nauk o potrebi in lepoti sv. vere pa se pri sv. maši kaj lepo izraža v molitvi in prepevanji popolnega Credo.

Credo je bil kot molitev v sv. mašo vsprejet ob času, ko so zlasti na izhodu krivoverci nauk o božji natori Kristovi in sv. Duha napadali. Bilo je za 5. in 6. veka, ko so na izhodu glasno in slovesno pri sv. maši vero spoznavati začenjali, da bi tako vernike potrjevali in odpada obvarovali. Prav zato niso rabili kratke in priproste apostolske vere, ampak oni Credo, ki je bil v prvem splošnem cerkvenem zboru v Niceji (325), ter v drugem v Carigradu (381) določen in v katerem je nauk o božji natori Jezusovi in sv. Duha daljše in natančnejše razsojen. S časom so jeli tudi na zahodu Credo moliti in prepevati. V teku časa je cerkev o rabi niceno-carigrajske vere pri sv. maši celo vrsto določeb izdala, iz katerih se razvidi, koliko imeniten del maše da je Credo.

Kaj važno je vedeti, da se Credo ne nahaja v vsaki maši. Rabi se, kakor uči sv. Tomaž Akvinski, ob vsih dnevih, kadar se obhaja kaka skrivnost, ki jo omenja Credo; toraj ob vsih nedeljah, ker se ta dan ponavlja spomin presv. Trojice in vstajenja Jezusovega; ob vsih Gospodovih praznikih, sv. Duha in preblažene D. Marije. Dalje se moli Credo ob praznikih onih svetnikov, ki so v svojem življenji sv. vero oznanovali, t. j. ob praznikih apostolov in cerkvenih učenikov; kakor tudi radi večje slovesnosti v praznik cerkvenega varuha, cerkvenega blagoslovljenja ter pri izrednih slovesnih votivnih mašah. Toda ob praznikih sv. mučencev, spoznavalcev, devic in vdóv se ne moli, ker so ti bolj sè svojim življenjem, kakor pa z besedo, vero pričevali.

*) Gl. Selbst Der kath. Kirchengesang, str. 207. in p. — Gühr. str. 450.

Kadar se pa v maši Credo moli ali poje, je sv. cerkev mnogokrat ukazala, da se mora ves moliti ali peti, t. j. da se ne sme ničesar izpustiti ali skrajšati. To je popolnem naravno. Bi li ne bilo jako čudno, dà nespodobno, ako bi kdo hotel samo polovico*) verskih resnic spoznati? In nij-li Izveličar sam odločno rekel: Če kdo vso postavu spolnuje, pa se le v eni točki zoper njo pregreši, ta je vse postave kriv? Verske resnice se ne dajo ločiti: En Bog je, ki jih je vse razodel, in vse so enako k zveličanju potrebne. Tudi se ne smé maša nadaljevati**), dokler nij Credo končan; kajti spoznanje vere je pripravljanje na bližnjo darovanje. Mašnik zapoje Credo: od njega, kot od poslanca božjega, vsprejmó verniki oznanilo svete vere.

V imenu ljudstva nadaljujejo pevci Credo in to z istimi besedami v istem jeziku, v katerem ga mašnik moli: le en nauk, en jezik naj vse objema in združuje. Oči in roki mašnikovi so proti nebu povzdignjene: od ondod smo prejeli vero, tje nas hoče pripeljati, tje naj bodo misli in srca vernikov obrnjena. Pri besedah: et incarnatus est — „meso je vzel od svetega Duha iz Marije Device in je človek postal“ — mašnik pobožno poklekne in petje nastane slovesnejše: kajti v teh besedah je središče vseh verskih resnic, visoka skrivnost včlovečenja božjega. Zapovedano je mašniku glavo ponižno pripogniti, kadar imenuje Boga Očeta, Jezusa Krista in sv. Duha; zadnje besede pa spremlja z znamenjem sv. križa: To znamenje je pečat in zastava vere. Amen (tako bodi) zaključí izpovedanje vere v potrdilo, da se hočemo s popolnim prepričanjem in vsim srcem svetim resnicam podvreči in jih spolnovati.

Po svoji vsebini je Credo priprosto naštevanje posameznih verskih resnic, in se loči v tri dele. Prvi govori kratko o Bogu Očetu, vsegamočnemu stvarniku vsih vidljivih in nevidljivih reči. Drugi in največji govori o osebi in činu Sinu božjega, ki nij ustvarjen, temuč vekomaj, luč od luči, pravi Bog od pravega Boga, enacega bitja z Očetom, kateri je pa po dejstvu sv. Duha iz Marije Device človeško naturo na-se vzel in človeški rod odrešil, kateri bode konci časov zopet prišel sodit žive in mrtve in čigar kraljestva nikdar konec ne bode. Tretji del govori o sv. Duhu, ki izhaja iz Očeta in Sina in se móli kot enaki Bog, kateri nam v jedini, sveti katoliški cerkvi sad odrešenja naklanja in nas tako vodi k večnemu življenju. Tako obsega Credo v priprostih in vendar veličastnih besedah čas in večnost; kaže nam delovanje presv. Trojice v krasnih činih našega stvarjenja, odrešenja in posvečenja. „Malo besedi ima Credo, toda vse skrivnosti hrani v sebi, stvarjenje, odrešenje in posvečenje, zlasti ozdravljenje človeškega rodu po daritvi.“ (Amberger II. str. 112.)

Toraj je Credo sè skrivnostmi sv. maše v najtesnejši zvezi. Credo je najprimernejši sklep prvega dela sv. maše. Neposredno popred smo slišali v listu in evangeliji preroke in apostole, ravnokar smo čuli besede, ki jih je

*) Slišal sem n. pr. v zagrebški stolnici pred 3. leti na velikonočni praznik pri pontifikalni maši nek (Horakov) Credo peti do „passus et sepultus est“. „Et resurrexit“ in vse drugo do „et vitam venturi saeculi. Amen“. se je izpustilo. Tedaj še glavna verska resnica onega praznika se nij omenila!

**) Kakor nekaj časa sim v. J.

navezane na evangelije poslanec božji nam govoril. Kaj je naravnije, kot to, da iz polnega srca kličemo in spoznamo: Da, trdno in z veseljem verujem, kar so preroki in apostoli oznanovali; verujem, kar sv. cerkev uči, verujem v Boga Očeta, Sina in sv. Duha in pripravljen sem, po tej veri živeti in za njo umreti! „Ker iz srca verujemo k pravičnosti in z ustmi spoznamo k zveličanju, pravi papež Inocencij III. v svojem razlaganji sv. maše, zato se tudi po evangeliji poje vera, da tako cerkev pokaže, da je besede evangelija v srce vsprejela“. Veliki učenik, sv. Tomaž Akvinski pravi: „Popolnem pa se ljudstvo podučuje z naukom Jezusa Krista po evangeliji, ki ga dijakoni berejo. In ker Kristu, božji resnici, verujemo, poje se po branem evangeliji vera, s katero ljudstvo pričuje, da se strinja z Jezusovem ukom“. — Credo je tudi pripravljeno na drugi del sv. maše. Ravno smo na tem, Bogu sveti neomadežani dar njegovega Sinu in ž njim zedinjeni sami sebe duhovno darovati. Kdor pa hoče k Bogu priti, mora najpred verovati. Kako bi pač smeli upati, da bode Bog našo daritev blagovoljno vsprejel, ako se mu ne približamo z vero, brez katere nij mogoče, Bogu dopasti? „Stoprav potem, ko je Jezus s svojim govorom srca pripravljaval ter apostole in verne okoli sebe zbral, je stopil na žrtvenik sv. križa. Tako se nahaja v sv. maši pred začetkom pravega darovanja spoznanje vere, v kateri se verniki kakor pod svojo zastavo zbrani pokažejo. Na edinost v veri je zidana edinost požrtvovalnosti, ki mora vse prešinjati in obsegati“. (Amberger III, 111.) — Trije oddelki symbola se vjemajo s tremi glavnimi deli sv. maše. Prvi del maše se bolj ozira na Boga Očeta, ki se je nam razodel in do katerega svoje molitve obračamo: enako prvi oddelek symbola (Credo). Predmet drugega dela sv. maše je Jezus Kristus ter njeno središče pri spremenjenji: enako v drugem oddelku symbola. V tretjem delu sv. maše se nam naklanja sad daritve; to pa je delo sv. Duha, o katerem Credo v svojem tretjem oddelku pričuje.

(Konec prih.)

D o p i s i.

— **Iz Maribora.** — V teku šolskega leta 1882/3 pel je kor g. g. bogoslovcev v semeniški cerkvi sv. Alojzija v Mariboru sledeče nove skladbe:

I. Maše: a) J. Singenberger, „Missa brevis in honorem s. Stanislai“; b) A. Foerster, „Missa in honorem s. Jacobi Ap.“; c) Cl. Casciolini, „Missa pro defunctis (Ie Introitus, Tractus, Offertorium, Sanctus, Benedictus in Agnus Dei)“. — II. Tantum ergo: Iz „Cerkv. Glasbenika“: a) Avgust Leban (l. 1880.); b) J. Kokošar (l. 1882.); c) Ant. Trepal (l. 1882.); d) J. Kokošar (l. 1883.). — III. Motetta: Iz „Musica sacra“ B. Kothe: a) A. Lotti, „Ave regina coelorum“; b) M. Haydn (predelal B. Kothe), „Tenebrae factae sunt“. Iz „Cerkv. Glasbenika“: c) J. Kokošar, „Affectus s. Ignatii“ (l. 1882.); d) A. Förster, „Gradualia tempore paschali“ (pro Ascensione Domini — l. 1883.). e) C. Nehr, „Ave Maria“. — Pri privatni maši: Iz „Cerkv. Glasbenika“: a) J. Kokošar, O Jezus, čudapoln vladar (l. 1882.); b) A. F., „Omni die dic Mariae“ (slov. — l. 1882.); c) A. Förster, ss. Cirilu in Metodu II. (l. 1882.). — Zbor g. g. bogoslovcev štel je 13 pevcev (I. tenor: 2; II. tenor: 4; I. bass: 3; II. bass: 4).

— **Iz Gorenjskega,** 6. junija. — V torek 5. jun. je bil v Kranji osmi dan po umrljem prevz. knezoškofu dr. J. Widmer-ju. Sošlo se je 30 duhovnikov, večinoma pevcev. Peli so psalme treh „Nocturnov“ in „ad Laudes“ enoglasno, „Benedictus“ na

konci četverglasno. V srce pretrese človeka, ko sliši ta stari pa vedno novi napev. Peli so ga res izvrstno, eno kitico prav tiho, drugo glasno in veličastno, da je mogočno odmevalo po prostorni cerkvi. Slovesno črno sv. mašo služil je med obilno azistenco prečastiti gospod prošt dr. Jarc. — Razume se, da so bili tudi na koru za to dobro pripravljani. Peli so Witt-ovo mašo „de Requiem“ v Es in nekatere druge priloge. Čudili smo se posebno koralnemu petju. Če so že zadnjič pri pogrebu odlični in v glasbi izvedeni gospodje priznali izurjenost kranjskega zbora, sedaj nekateri ne morejo prehvaliti natančno izpeljavo v koralnih točkah. — Znano je obče, da enoglasni koral, pet od velicega zbora, čarobno upljiva na poslušalce. Da je pa vtis zares globok, treba je, da se prednaša kakor iz enega grla, da se vsi pevci vtopé v duh skladbe, da posebno gledajo na povdarke, da je dihanje na pravem mestu; z eno besedo, da se petje prodirajoče iz več grl čuje, kakor bi pel le en izurjen pevec. Ravno to smo posebno zadnjič občudovali.

Dasiravno je bil pri pogrebu veliko veči zbor in je izvršil svojo nalogo izvrstno, nekaterim vendar zadnja koralna točka bolj dopada. Gotovo imajo pri tem veliko zaslugo gdčne. pevke. Tako gibčno in neprisiljeno zibali so se ženski glasovi; vidi se jim velika izvedenost v branji not, kakor tudi v prednaši. Sploh moramo le častitati takemu zboru, naj bo že prijatelj ali neprijatelj cerkveni glasbi; da je le nekoliko v glasbi olikan in nepristransko sodi, bo priznal, da izpeljalo se je obakrat natančno in precizno. Tudi gsd. organist spolnil je vestno svojo dolžnost.

Naj se mi pri tem ne zameri ena opomba sploh. Sv. Avguštin, če se ne motim, pravi, ko kristjane navdušuje k posnemanju svetnikov: „Če so ti zamogli, kako da bi bilo nam to nemogoče?“ Ta rek bi jaz obrnil na gg. organiste in pevce. Če tukaj tako težke skladbe izvršujejo s tako lahkoto, kako da bi drugim bilo to pretežko? Pa že vem, kaj se mi bo odgovorilo: „Gdčne. pevke v Kranji znajo spretno brenkati na glasovir, tedaj so že tako muzikalično izobražene; le malo veselja in pevskega daru je potreba in so tudi v petji izvrstne.“ Vse res. Toda pri zadnjem obnem zboru kranjskega Cecilijenege društva peli so tudi pevci od drugod, posebno še pevke iz Šenčurja, in tam, kakor mi je znano, nima nobena pevka kakega instrumenta v posesti, ampak le kaplan gsp. Lavtižar jih podučuje. Če so tedaj tudi te tako izurjene, da se v eno vrsto postavijo s prejšnjimi, kako da bi tudi drugod kaj tacega ne mogli doseči?

Vztrajnosti in resnega prizadevanja nam manjka; le priznajmo si naravnost! V par letih že dobé pevke in pevci veselje, slikanost glasu in spretnost v branji not, potem se jim tudi težje skladbe v roke dajo in jim ne delajo preglavice. Iz skušnje vém, da imajo pevke in pevci zelo rahle in občutljive čutnice, da jim marsikaka reč ni po volji, ali kakor se je nek hudemušen pa vedno vesel star pevec izrazil „da pri vsaki malenkosti začnemo nos vihati;“ pa to se polagoma poleže. Učitelj petja mora marsikaj potrpeti in zopet potrpeti; ko se razburjeni duhovi poležejo, zopet gre mirno naprej. To vém iz opazovanja, kakor tudi iz lastne skušnje in marsikateri organist mi bo v tem pritrđil. Je že tako. Vsak začetek mora prestati otroško ali bolj porodniško bolezen, potem se uterdi in zraste v kaj velicega. Naj bi te vrstice tudi kaj pripomogle k večemu veselju in navdušenju petja sploh, posebej še cerkvenega, da bi gibanje in vesela rast, katero na tem polji že par let na Slovenskem opazujemo, se toliko bolj ukoreninila in utrdila v mogočno drevo. In v to pomozi Bog in sv. Cecilija!

— **Z Gorenjskega**, 25. junija. — Teško sem vže čakal priložnosti, kdaj bi slišal zopet kako lepo petje pri slovesni službi božji. Danes sem o priliki otvorenja deželnega zbora kranjskega vendar imel toliko časa, da sem mogel biti v stolnici ljubljanski pri slovesni sv. maši, katero je služil p. n. preč. g. kanonik pl. Premerstein.

Ker ravno g. Goršič velike orgle popravlja, se je pelo pri orglah na evangeljski strani nad prižnico. Pevec in pevk je znalo biti vseh skupaj kakih osem. Veselil sem se slišati kaj koral, o katerem pravijo, da je podlaga cerkvenemu petju, toda to veselje se mi je žalibog zelo skalilo. Introitus dotične maše (festum s. Guilelmi Abbatis) kakor tudi Communio sta se namreč — izpustila. Ravno zato si ne morem zdaj pojasniti zastavice, zakaj da se v stolnici ne poje to, kar se od naših cerkvenih korov na kmetih

zahteva. In vendar pojejo zadnji po navadi le „za božji lon“ Bogu v čast, mestni so pa za to večidel dobro plačani.

Skladatelj instrumentirane maše mi ni znan, sicer pa mislim, da ni bila vsa enega avtorja. Padajoča kvarta, katera se je v Kyrie prav lepo ponavljala, se ni slišala več v drugih delih. Pri glorijski se je altov „adoramus te“ prav lepo prilegal pomenu, kakor tudi „qui tollis peccata mundi“, katero so za enoglasnimi možkimi glasovi ponavljali ženski glasovi. Sanctus se mi je zdel brez pobožnosti, pričetek s forte nenaraven. Benedictus nima v sebi nič posebnega. Najboljše izmed maše je še Agnus Dei. Prav lepo se je slišalo „miserere nobis“ brez instrumentov in orgel.

Graduale dotične maše (Commune Abbatum) je „Domine praeveniste“. Namesto tega se je pel quid pro quo „Justus ut palma florebit“ — čisto navadna, melodiozna kompozicija „im Volksliedertone“.

Offertorium „Desiderium animae“ se je zopet zamenil z napačnim „Veritas mea“ od Witta. To skladbo je prinesel vže „Glasbenik“. Pričakoval sem (po kompoziciji soditi) boljšega vtisa. Pri „exaltabatur“ so se odlikovali basi s padajočo škalo, pri „cornu ejus“ pa alti z lepim ritard.

Sploh reči: Pričakoval sem v stolnici kaj boljšega. Žalilo me je pa najbolj to, da se liturgija t. j. molitve, katere moli mašnik pri altarji, ne vjemajo z onimi, ki se pojejo na kornu. Ali se je zgodilo to po pomoti? Sama umetnost v mehaniki še ni cerkveno petje.

Jož. Lavtižar.

— **Iz Kranja.** — Poročilo o cerkvenem petju v dekaniji Kranj za leto 1882/3. (Sostavil Jož. Lavtižar.) Cecilijino društvo, ki se je ustanovilo 19. oktobra 1882 za našo dekanijo, nima sicer še posebno velikih uspehov zaznamovati, vendar nas pa to, kar smo dozdej storili, navdaja z zavestjo, da smo začeli hoditi po pravi poti, po kateri upamo s časom dospeti tudi do večje popolnosti. Poročilo, katero tukaj priobčujemo, je vseskozi resnično: brez prevelike hvale pa tudi brez prikrievanja zanemarjenih dolžnosti. Nam je edino le za napredek; ravno zato moramo svoje stališče določno pa pravično pojasniti.

Društvo šteje zdaj okoli 70 udov, ki plačujejo 1 gl. letnine. Delajočih udov t. j. pevcev, ki se vdeležujejo vaj in sodelujejo pri izvanrednih priložnostih, je 25 in sicer 6 sopranov, 8 altov, 3 tenorji, 8 basov. Take posebne priložnosti, ko so razen pevskega zbora kranjskega, tudi drugi udje peli, so bile dozdej štiri: 1. Pri prvem občnem zboru, ko se je društvo ustanovilo. 2. Letošnji pustni torek pri dopoldanski in popoldanski službi božji v Kranji. 3. Pri pogrebu (21. maja) in 4. pri „osmem dnevu“ (6. jun.) v Gospodu zaspalega milostljivega knezoškofa gosd. Jerneja Widmer-ja.

Glavna odborova seja bila je 26. aprila. Pri njej se je sklenilo skrbeti za napravo lastnega harmonija in stanovanja. Določilo se je tudi, da bo 2. občni zbor letošnje leto v Šentjurji pri Kranji.

Častitim g. g. farnim predstojnikom in nekaterim drugim udom se je razposlalo 30 iztisov pridige: „Die Musik in der Kirche muß heilig sein“. Ta govor je imel jezuit P. Franc Zenker v Hall-u na Tirolskem o priliki občnega zbora cecilijinega društva briksenške škofije 12. septembra lanskega leta.

Društvena knjigarna si je nakupila za kakih 50 gl. cerkvenih muzikalij, katere gosd. Pezdnič kot knjižničar izposojuje udom.

Prečastita dekanijska duhovščina društvenim namenom ni nasprotna*), pač pa zadene nekatere odgovornost vsaj „sub respectu negativo“, ker so zadovoljni po svojih farnih cerkvah z vsem, karkoli s kora slišijo. Glavna in tako rekoč edina opovira reforme je malomarnost nekaterih organistov, ki se ne zmenijo za spolnovanje dolžnosti, katere jim stan naklada in za katere so tudi plačani. Nekaterim manjka zmožnosti, kar se jim — se ve da — mora odpustiti, ker „ad impossibile nemo tenetur“; nekateri so pa (kar je veliko hujše) lenuhi, ki raje brez dela okoli postopajo in — pijančujejo. Zato na več

*) Kako bi mogel pač duhovnik, čegar sveta dolžnost je skrbeti za spodobno in častljivo obhajanje službe božje, nasproten biti cerkveni umetnosti?!

krajih o kakih rednih pevskih vajah ni ne duha ne sluha; nahajajo se orglavci brez „inštrumenta“ itd. Za samo pritiskanje „tast“ po šegi najemnikov in tlačanov je organistu zadosti recimo 30 gl. na leto, saj ob nedeljah in praznikih mora tako ali tako pri sv. maši biti. Kaj pravite, gspd. vrednik, kako bi se moglo odpraviti tako počenjanje? Toda nasvetujte nam radikalni pripomoček!*) Sicer pa pride ta reč letos pri 2. občnem zboru v pretres. K tem splošnim opazkam Vam podajam zdaj poročilo iz posameznih far.

— **Kranj.** — Latinskih maš imamo 22. Naj zadostuje, da omenjam samo kompone: C. Aiblinger, J. Benz, Jac. Blied, A. Förster, Mich. Haller, Carl Kempter, J. Molitor, Joann. Peregrinus, J. N. Scroup, G. E. Stehle, Franc Schöpf, Casp. Ett in Fr. H. Witt.

„Offertoria“ in „gradualia“ jemljemo iz „Liber motetorum“ od Stehle-ja, potem iz „Stimmhefte“ od Witt-a, kakor tudi iz prilog, ki jih prinašajo „Zugegebte Blätter,“ „Musica sacra“ in „Cerkveni glasbenik“. Na zadnje tri liste je tudi cerkveni kor naročen. — „Asperges me“ in „Vidi aquam“ pojemo od Witt-a, „Tantum ergo“ pa od skladateljev: C. Aiblinger, Mich. Haller, P. A. Hribar, A. Nedvěd, Schubert, Trauimhler itd. — Iz tega se razvidi, da rabimo le one skladatelje, kateri v cerkvenem duhu komponirajo.

Pojejo pa 4 soprani in 4 alti. Izvežbanih in stalnih tenorov in basov nam manjka ob navadnih nedeljah. Le o velikih praznikih je kor tudi z možkimi glasovi dobro pre-skrbljen. Teh si bo treba počasi iz deških glasov pridobiti. Vaji ste po dve na teden, pred prazniki več. Gospodičine pevke jih pridno obiskujejo, zlasti so dobile veselje do korala. Da bi imeli tako izurjene tenorje in base, kakor so soprani in alti: težke skladbe bi nam bile igrača.

Edino orgle niso naši cerkvi primerne. O tem so se prepričali vsi oni gospodje, ki so se lansko leto prvega občnega zbora vdeležili. Posebno jih kazi okrajšana oktava in preslabi glasovi v pedalu. Naj bi se nam pač enkrat tudi ta želja izpolnila, da bi sedanje z novimi orglami zamenjali!

Prečastito cerkveno predstojništvo zelo skrbi za kor. Ta ima do 25 gl. na leto za note na razpolaganje. Vrh tega so še druge dobre roke vselej odprte, kadar se na koru kaka potreba pokaže ali kaka želja izrazi.**)

Iv. Pezdič,

učitelj in pevovodja.

(Dalje prihodnjič.)

— **Iz Ljubljane,** dné 25. jun. — Po skrbi preč. g. mest. župnika J. Rozman-a dobila je sv. Jakoba cerkev nove orgle; postavil je je dobroznani g. orglar Fr. Goršič. Kdor jih je ogledal, poskusil in slišal, mora čestitati cerkvi in izdelovalcu. Orgle so razdeljene v dve glavni omari ob obeh straneh kora. Sredi spredaj pri korni ograji je prav praktično postavljena igralna miza, tako, da je zdaj mnogo prostora za pevce. Orgle imajo dva manvala (po 56 tipalnic) in en pedal s 27 tipalnicami, katere so nekoliko na okrog postavljene, tako da orglavec tudi skrajne tipalnice z nogama lahko doseči zamore. Tik pedala zgoraj sta dva zbiralnika (Collectivtritt), kojih namen je, 9 močnejših manvalnih glasov po manvalnem sklepu z ного takoj privezati ali odbacniti; dá se pa to tudi učiniti z roko.

Igranje posameznih manvalov, kakor tudi zvezanih, je prav lahko, zlasti zgornjega manvala.

Vse orgle imajo 8 razdeljenih sapnic, katerih 4 spadajo k glavnemu manvalu, 2 k gornjemu manvalu in 2 k pedalu.

Sapnice, dasi tudi po vlačni systemi (ki se še zmiraj dobro obnaša, da jo le mojster prav razumé) izdelane, so solidne in večji del iz trdega lesa. Kancéle in kanali so kaj previdno in natanko preračunjeni in imajo zadosti sape. Vsaka razdeljena sapnica glavnega manvala ima za-se lastne zaklopnice, in prav zato se pri posameznih spremenih popolnem med saboj vjemajo, kakor je tudi pri polni igri glas veličasten brez vsakega ropota.

*) Splošnega sredstva zoper to bolezen menda še nij noben lekar iznašel; treba toraj po individualnosti ravnati. Gotovo je le to, da se morajo gnjili udje in divje meso odrezati, sicer truplo pogine.

Vrednik.

**) Kaj, ko bi se tudi za zboljšanje orgel te dobrotne roke odprle? Potrkajte! *Vredn.*

Mehanika in vodilo (križna napeljava) je deloma iz železa, deloma iz medi — brez lesa, umetno, gotovo in praktično izdelano.

Pihalo (meh) je lično, trdno in obilno, kakor ga g. Goršič že 20 let po preskušeni metodi napravlja; gledé sape je popolnem enakomeren, kajti najmanjšega tresljeja nij čutiti, dasi tudi je meh od orgel precej oddaljen. Goni ga brez težave vsak 12—14letni deček.

Glasov imajo orgle 22, toraj z manvalnim in pedalnim sklepom skup 24 spremenov s 1332 piščalmi. — K posameznim klaviaturam spadajo sledeči glasovi:

I. Glavni manval ima 11 spremenov in sicer: 1. Principal 8' v lici, ves iz cina; 2. Bordun 16', iz lesa, pokrit; 3. Bordunflauta 8', iz lesa, odperta; 4. Gemshorn 8', nizka oktava (12 tonov) iz lesa, drugo iz cina; 5. Viola di Gamba 8', najnižjih 10 tonov iz lesa, drugo iz cina; 6. Oktava 4', iz cina; 7. Gemshorn 4', iz cina; 8. Orchesterflöte 4', iz lesa, odprta; 9. Superoktava 2'; 10. Kornet 1—2—3nat. 11. Mixtura 3—4 nata.

II. Gornji manval ima 7 spremenov in sicer: 12. Geigenprincipal 8', nizka oktava (12 tonov) iz lesa, drugo iz cina; 13. Salicional 8', najnižjih 5 tonov iz lesa, drugo iz cina; 14. Vox humana 8', iz lesa in z okroglimi luknjicami; 15. Hoboa 8'; 16. Praestant 4', iz cina; 17. Viola d'amour 4', iz cina; 18. Violina 2'.

III. Pedal ima sledeče 4 glasove: 19. Principalbas 16'; 20. Violonbas 16'; 21. Violoncello 8'; 22. Oktavbas 8'. Vsi štirje pedalni spremeni so iz lesa in odprti. Dalje še 23. vlak za manvalni sklep in 24. vlak za pedalni sklep. — Ni me volja o značaji vsacega teh 22 spremenov podrobneje govoriti; le toliko rečem, da se drug od drugega natanko loči in da vsak po vsi pravici nosi svoje ime: vsi skup pa se veličastno glasé. G. Anton Förster je nove orgle dné 13. junija natanko poskusil in izjavil, da so res mojstersko delo, ki delajo g. Goršič-u veliko čast. Veliko, kakor po navadi, smo pričakovali od g. Goršič-a, ki je pri svojih delih jako vesten, natančen in izveden: a v njegovo slavo moram reči, da je s Šentjakobskimi orglami še našo nado prekosal. *Leopold Belar.*

— **Iz Kamne gorice.** — Komu bi se srce ne smejalo o toliki pohvali našega cerkv. petja, kakor smo je čitali v 3. št. Vašega cenjenega, letošnjega lista? Vsaj smo — menim da — vsi ljudje toliko slabotni, da vsakateremu diši prijetniše hvala, nego graja. Gotovo se je tudi naš vrli pevovodja Janko Kapus smejal, čitavši črtico iz svojega življenja, kako namreč iz nič in s kako neznatnimi pripomočki je dospel na toliko stopinjo spretnosti, da kar na prvi pogled težke skladbe iz not poje. Malo zares — nekaj tu nekaj tam — je ujel pouka, drugo storili so pri njem njegovi lastni faktorji: nadarjenost, neumorno veselje in vaja. Tudi njegovi jednako nadarjeni brat Franjo ne potrebuje pri poskušnjah nikakove pomoči več; pregleda si sam svojo partijo not, pa mu gré. Kar se tiče drugih udov našega kora, so prišli toliko čez začetne pojme o vrednosti not in pavz, da zamorejo to vrednost na udarce takta razdeliti, ložje intervale tudi sami zadeti in na podlagi tih pojmov v zvezi z dobrim sluhom zamorejo se prav težkih skladb ne le naučiti, temveč jih tudi s pomočjo spisanih glasov v spominu ohraniti. In tako, hvala Bogu! nas razveseljuje naš pevski kor šestokrat z novimi produkcijami v cecilijanskem slogu in duhu.

Nič manj vesela prikazen, nego petje samo, je pri nas zboljšanje ljudskega okusa. Preteklosti zapadli so časi, ko so ljudje o koralnem petji ali strogo cerkveni glasbi rekli: „to so bilje“. Zdaj se sliši vse drugače: „O! to so danes lepo peli“. Upamo, da bo čez kaj časa po vseh farah naše lepe domovine cecilijanska ideja prodrla, jako mnogo pa pričakujemo o zadevi vdomačenja te ideje od mladih gospodov. Ko ti, v semenišči glasbeno izobraževani oder svojega javnega delovanja nastopivši začno razvijati v tej stroki svoj upljiv, mora to kaj zdati. Vsaj menim, da nima somišljenikov oni gospod, ki hodi nam o počitnicah grajat naše pravilno cerkveno petje in to ne v privatnih krogih, ampak javno po gostilnah, ter se sejanjem svojih publih nazorov razdirat nam po tolikih težavah utrjeno slogo med pevci in ljudstvom. O Božiči jemnogo zabavljaj nad lepo latinsko mašo od Fr. Hamm-a, op. 10, češ, da on bo, kamor pride, vse latinsko petje odpravil. O velikonočnih počitnicah je na našo radost nam prizanesel, ter rajše nesel na prodaj v Kočevje svojo pevsko omiko, ali, tem strastnejše se je izrazil v nekeje gostilni zdaj o

Binkošti: „plju . . . na vaše pevce“, je rekel. Ker ga osobno ni nihče razžalil, mora namenjena biti ta erupcija olike le petju. Dokler se gospodin ne prelevi, ostane zapisan v naših črnih bukah. Et meminisse juvabit!

Razne reči.

— Stolnica Ljubljanska bode slovesno obhajala 600letno združenje vojvodstva Kranjskega s preslavno in premilo družino Habsburško četrtek, dne 12. julija, zjutraj ob osmih sè slovesno sv. mašo. To praznovanje bode tim slovesniše, ker se bodo tudi presvetli cesar Fran Josip I. službe božje vdeležili. Pomnoženi zbor stolnice bode pel v današnjem „Oglasniku“ naznanjeno „Missa solemnis“ g. A. Förster-ja.

— Občno cerkv.-glasbeno društvo „St. Ambrosius“ na Dunaji bode imelo 4. in 5. julija svoje glavno zborovanje. Sredo, dne 4. jul., bode v votivni cerkvi „Visitatio Sanctissimi cum canticis spiritualibus“. Pod vodstvom g. prof. J. Böhm-a se bodo pele skladbe od Vittorie, Aichinger-ja, Palestrine, Hekking-a, Haller-ja, Brosig-a, Preyer-ja, Liszt-a, M. Hauptman-a in Ett-a. — Četrtek, 5. jul., ob 8. uri bodo peli v cerkvi „Am Hof“ gojenci c. kr. sirotišča nemške mašne pesni; ob 9. uri bode v votivni cerkvi pontifikalna maša (Lotti). — Zborovanje in govori o cerkveni glasbi bodo v dvorani „ressource“ I. Reichsrathstrasse, št. 3.

— [Pevovodje in orglavci.] V nekem posebnem slučaju, ki je neka mestna srenja brnske škofije za-se zahtevala pravico imenovati pevovodjo ozir. orglavca, je nedavno minister za bogočastje in uk tako odločil, da se smé ta odlok smatrati principijelnim. Služba pevovodje, ozir. orglavca je cerkvena služba niže vrste in nastavljen je na tako službo je čin oskrbovanja notranjih zadev po členu 15. temeljne državne postave od 21. dec. 1867. l. — Potem nij dvojbe, da pripada pravica imenovati pevovodje in orglavce pri župnijski cerkvi v J. ondrotnemu župnijskemu uradu. Mestna srenja v J. ima le tedaj pravico imenovati, ako jasno dokaže za-se specijelno pravno imé [Rechtstitel].

— Nova društva za zboljšanje cerkvene glasbe so se ustanovila: v Londonu pod pokroviteljstvom nj. emin. kardinala Manning, v Strassburgu in v Bologni. Ondotni nadškof so sklicali več glasbe večih duhovnikov v posvetovanje, kako bi se ustanovila „koralna kapela“, zbor in šola za gregorijansko petje. Ta „kapela“ naj bi delovala pri stolnici in bi bila uzor vsem drugim zborom cele nadškofije.

— G. Ant. Förster je imenovan častnim članom „Glasbene Maticice“ v Ljubljani in dopisnikom društva „številkarjev“ [Zifferistenverein] na Nemškem ter ob enem zastopnikom slovenskih krajev v tej stroki.

Naše priloge.

Da bi tudi „Cerkveni Glasbenik“ primerno oslavlil veliko svečanost tega meseca, podajamo našim pevskim zborom „Himno slovensko“, katera se dá peti 1-, 2-, 3-, 4- in 5glasno, kakor kaže opazka konci skladbe. Skladatelj g. A. Förster jo je navlaš tako postavil, da se dá na razne načine peti. Druga himna, četverglasno upravljena je znana lepa Haydn-ova, ki jo imenujemo Avstrijsko.

Oglasnik.

Ant. Förster op. 25. „Missa solemnis in memoriam DC annorum felicissimi regiminis augustissimae ac serenissime domus Habsburgicae in Ducatu Carnioliae.“ Part. in 4 glasi veljajo 1 gold. 80 kr.; 4 glasovi brez partiture 80 kr.; instrumentalni glasi [violino I. & II., viola, violoncello et contrabasso, flauto, 2 clarinetti, fagotto, 2 corni] 1 gold. 10 kr. [Partitura se ne prodaja.] V komisiji jo ima katoliška bukvarna v Ljubljani.

Ant. Förster. **I. Kranjska z Avstrijo.** Slovenska himna v slavo 600letni zvezi vojvodine Kranjske s presvito hišo Habsburško. [Besede zložil M. Markič.] **II. Avstrijska himna.** [Gl. „Naše priloge“ v današnjemu listu.] Lepa uprava iz g. Milic-eve tiskarne gotovo priporoča skladbi kot darilo pridnim šolarčkom v spomin navzočnosti presvetlega cesarja v naši deželi. Cena 5 kr.; dobiva se pri g. Milic-u in v katoliški bukvarni.

Pridana je listu 7. števil. priloge.

Odgovorni vrednik lista Janex Grnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.